

Derfor er jeg sosialdemokrat

Taler

Jens Stoltenberg

Dato

14 juni 2014

Sted

Folkets hus, Youngstorget i Oslo

Omstendigheter

Arbeiderpartiets ekstraordinære landsmøte

1 Kjære landsmøte,

Det er ikke alltid så lett å bli valgt til leder i Arbeiderpartiet. Men det er jammen meg ikke så lett å gå av heller. Det har jeg erfart de siste ukene. Jeg har følt et
5 intenst vemod. Likevel, nå føler jeg det går litt bedre. Jeg begynner å venne meg til tanken på ikke å være partileder.

Men langt viktigere: Dere viser at partiet kommer til å greie seg utmerket uten meg. Det er hardt å innrømme, men det er sant.

10

Og sånn er det fordi ingen eier et parti. Vi som er tillitsvalgte har det til låns. Og jeg er dypt takknemlig for at jeg har fått være tillitsvalgt. At jeg har fått nyte godt av alt det partiet har å gi i så mange år.

15 Og det er først og fremst det jeg vil takke for i dag: Alle mulighetene, alle utfordringene, all lærdommen, alle møtene med mennesker partiet har gitt meg. Vi har hatt fantastiske år sammen.

Men denne dagen måtte komme. Spørsmålet var ikke om jeg skulle gå av. Men
20 når jeg skulle gå av. For det er en tid for alt. Jeg har vært med lenge. Dette er det 23. landsmøtet jeg er til stede på. Og jeg husker hvordan jeg i 1973 som 14-åring skuet utover forsamlingen i det partiet som skulle bli så viktig i mitt liv.

Siden har det knapt gått en dag uten at jeg har brukt tid på og tenkt på AUF og
25 Arbeiderpartiet. Derfor er det en stor overgang når jeg om noen få timer ikke lenger har et eneste tillitsverv igjen. Men jeg har påtatt meg et tillitsverv i det internasjonale samfunnet, som jeg gleder meg til å ta fatt på.

30 Jeg svarte ja til å bli generalsekretær i NATO av lyst. Det er et viktig og meningsfylt oppdrag for meg, men også for Norge. Men jeg svarte ja også av plikt. Det handler om et samarbeid med vår nærmeste venner og allierte. Det handler om fred og trygghet i vår tid.

35 Nå skal jeg inn i en ikke-partipolitisk rolle. NATO består av demokratiske medlemsland med ulike politiske farger. Men jeg lover å fortsette å betale kontingenten. Og mer enn det: Jeg vil alltid forbli sosialdemokrat i mitt hjerte.

Og nå vil jeg bruke denne talen til å si noe om hvorfor jeg er sosialdemokrat.
40 Både med hjertet og med hodet. Med hjertet fordi jeg tror på og brenner for våre grunnleggende verdier.

For frihet og rettferdighet. Med hodet fordi jeg ser at å løse oppgaver i fellesskap er den beste måte å organisere samfunn på. Vi finner de praktiske ordningene
45 som gir mennesker mulighet til å leve de livene de selv ønsker.

Jeg har vokst opp med de sosialdemokratiske verdiene. Thorvald var internasjonal sekretær i LO. Gjennom ham møtte jeg folk som Tor Aspengren, jernarbeideren og fagforeningskjempen fra Spigerverket.

50 Og jeg fikk mine første møter med fortellingen om hvordan sosialdemokratiet, sammen med fagbevegelsen, forandret Norge - var den drivende kraft i å utvikle landet til et samfunn som er preget av mer rettferdighet og mer frihet enn noe annet samfunn, noen gang i verdenshistorien.

55 Og jeg ble styrket i min tro på sosialdemokratiet som frihetsbevegelse da jeg møtte mennesker som Tryggve Bratteli, Kristian Ottesen og Osmund Faremo. Som risikerte sine egne liv og var nær døden i nazistenes konsentrasjonsleire. Som fortalte om hvordan fagforeningsfolk og sosialdemokrater var blant de
60 øverste på listene over de nazistene fengslet og forfulgte.

Men jeg ble også overbevist sosialdemokrat da jeg fikk møte folk som Einar Gerhardsen og Håkon Lie.

65 Som fortalte om oppgjøret med kommunismen og den totalitære tenkingen på venstresiden. Om at et sterkt sosialdemokrati var det beste bolverket mot

70 kommunisme og den forstokkede troen på proletariatets diktatur. Og om
hvordan de gikk foran i å forankre Norges sikkerhet og uavhengighet i et
samarbeid med andre vestlige demokratier etter krigen.

75 Nazismen ble nedkjempet. Kommunismen endte på historiens skraphaug. Men
den dag i dag er det folk både på ytterste høyre og ytterste venstre fløy som
fortsatt dyrker troen på det totalitære. Derfor må vi fortsatt være på vakt, og
være kompromissløse for demokrati, for frihet.

80 I min AUF-tid reiste vi mye rundt i verden. Og vi så hvordan regimer av ulik
politisk farge brøt fundamentale menneskerettigheter. I Chile hadde en
demokratisk valgt president blitt styrtet. Militærdiktaturet undertrykket
folkeviljen. AUF støttet kampen for demokrati i Latin-Amerika.

85 På samme måte som vi protesterte mot undertrykkelse og ufrihet i østblokken.
Vi støttet opposisjonen, den uavhengige fagbevegelsen i Polen og de frie
kirkegruppene i Øst-Tyskland. Vi adopterte politiske fanger.

Og som så mange andre så vi med avsky på raseskillepolitikken i Sør-Afrika. Og
beundret motet og motstanden til Mandela. Vi samlet inn penger, vi
demonstrerte, vi sang «Free Nelson Mandela».

90 Og vi fikk enda større respekt for ham da han faktisk ble fri, og valgte forsoning
og demokrati framfor konflikt og hevn. Jeg husker stoltheten over å være på
møter i Sosialistinternasjonalen med Nelson Mandela, og vite at han var en av
oss.

95 Senere hadde jeg også gleden av å jobbe sammen med ham på et annet viktig
område for sosialdemokratiet: Kampen mot fattigdommen i verden. Mandela
ledet arbeidet med å vaksinere verdens barn, og millioner av barneliv er reddet
fordi de får vaksiner. Han var fram til sin død en av de sterkeste stemmene for
utvikling, mot fattigdom.

100

Og jeg husker hvordan han skrøt av Norge, fordi vi støttet ANC da det var som
mørkest under frigjøringskampen. Fordi vi som ett av få land nådde målet om 1
prosent av nasjonalinntekten til bistand, og fordi vi gikk i front for å vaksinere
verdens barn. Da var jeg igjen en stolt sosialdemokrat.

105

Og jeg tenkte at det var jeg fordi jeg er framtidsoptimist. Fordi vi sosialdemokrater tror at menneskene sammen kan skape en bedre framtid. Det ser vi nå over hele verden.

110

Den absolutte fattigdommen er halvert. Barnedødeligheten har gått kraftig ned. Aldri før har flere barn gått på skole.

115

Denne framgangen skal være en inspirasjon til å gjøre enda mer. For første gang i verdenshistorien er det innen rekkevidde å avskaffe all absolutt fattigdom. Det målet skal vi nå. Vi skal øke bistanden. Slå ring om enprosenten. Vi skal nå ut til de millioner som fortsatt ikke vaksineres. Vi skal forsterke innsatsen for å gi utdanning til verdens jenter.

120

Sosialdemokratiet fører ikke denne kampen alene. Det er mange gode krefter som jobber for en bedre verden. Men vi har vært en drivende kraft, og skal fortsatt være det. Vår solidaritet har aldri stoppet ved noen landegrense.

125

Året før jeg meldte meg inn i Arbeiderpartiet, i 1972, opprettet Trygve Bratteli verdens første miljøverndepartement. Mannen som virkelig hadde opplevd fattigdommen på kroppen, snakket om betydningen av de verdiene som ikke kan måles i kroner og øre.

130

Om at ren luft, urørt natur, en jordklode i økologisk balanse er våre mest grunnleggende fellesgoder. De kan ikke stykkes opp og omsettes i et marked. Men bare forvaltes av fellesskapet -- i fellesskap. Også derfor er jeg sosialdemokrat.

135

Som AUfer opplevde jeg hvordan Gro Harlem Brundtland satte den store globale dagsorden om klima da hun ledet Verdenskommisjonen for miljø og utvikling.

140

Vi var blant de første land som innførte grønne skatter, vi innførte en radikal forurensingslov, vi var først i verden med CO2-avgifter på olje og gassproduksjon -- til store protester fra høyresiden, og vi har brukt politikken til å endre drivkreftene i økonomien. Vi har investert i teknologi og kunnskap, og lagt grunnlaget for det grønne skiftet som er nødt til å komme.

Et kjennetegn ved sosialdemokratiet er at vi har tro på at politikk nytter. Og er

det ett område hvor vi kan se at det skjer, så er det i miljøpolitikken. Da jeg var AUfer på 70-tallet, var de store miljøproblemene hull i ozonlaget, miljøgifter fra industrien, sur nedbør og blyforgiftning i byene

150 Nå er utslipp av ozonødeleggende stoffer nær null, giftene fra industrien er nesten borte, sur nedbør er et mye mindre problem og bensinen er blyfri. Vi har løst mange miljøproblemer.

Da må vi også kunne løse det store gjenværende: Den globale oppvarmingen.

155

Og heldigvis: Også her ser vi at det nytter. Utslippene av klimagasser i USA går ned.

Utslippene i Europa går ned. Når verdens utslipp likevel fortsatt vokser, skyldes det sterk vekst i framvoksende økonomier.

160

Men også her ser vi at det skjer ting. Kina har planer om å innføre et tak på utslipp og et landsdekkende klimavotesystem. De har allerede noe de kaller et «pilotprosjekt». Det omfatter 230 millioner mennesker. USA og Kina er ikke
165 hvilke som helst land. De er de to landene som slipper ut mest. Samlet står de for mer enn 40 prosent av verdens utslipp.

Også her hjemme ser vi resultater. Økonomien vokser, befolkningen vokser, men utslippene har sluttet å vokse. Den gamle sammenhengen mellom
170 økonomisk vekst og vekst i utslipp er brutt. Utslippene er på vei ned. Det skyldes at klimapolitikken i Norge virker.

Vår regjering sørget for at det ble enda dyrere å ha biler som forurensere, og enda billigere å ha biler med lave utslipp. Det gjør at hver femte nye bil som ble solgt i
175 Norge i mai var en hybrid- eller nullutslippsbil. Det er helt i verdenstoppen.

Vi må videre. Finne flere virkemidler for å fremme en bærekraftig utvikling. Sosialdemokrater er teknologioptimister. Verden kan ikke velge enten økonomisk vekst eller miljø. Vi trenger vekst for å avskaffe fattigdom.

180

Vi trenger vekst for å få ned arbeidsledigheten. Vi trenger vekst for å nedbetale statsgjeld og fjerne budsjettunderskudd. Og vi trenger vekst for å skifte ut gammelt, forurensende produksjonsutstyr med moderne, miljøvennlig

185 produksjonsutstyr. Når vi bygger vindmøller og jernbane, installerer solceller og kjøper elbiler, da er det investeringer og økonomisk vekst. Men det er miljøvennlig vekst.

Det er kunnskap og teknologi som er nøkkelen til å skape grønn vekst. Det er
190 dette som er bærekraftig utvikling. Det har vi lært av sosialdemokraten Gro Harlem Brundtland.

Og Gros forgjenger, Reiulf Steen, minnet oss om at sosialdemokratiet hører hjemme på venstresiden, på den siden der hjertet banker. Det er få saker
195 sosialdemokratiske hjerter banker mer for enn sosial rettferdighet.

Og det gjør de fordi sosialdemokrater har tro på mennesket. En tro på at mennesker ønsker å være omsorgsfulle, selvstendige, skapende individer om vi gis mulighet og settes i stand til det. Et av de viktigste redskapene for å gi folk
200 denne muligheten er rettferdig fordeling.

Noe av det vakreste som har preget vårt samfunn, er at urettferdigheten har blitt redusert. At barn i større grad kan få gode skolerresultater, god inntekt, god helse og trygg jobb uavhengig av om foreldrene tjener mye eller lite.
205

Det er nettopp denne klassereisen som så mange nordmenn har gjennomført, som beskrives godt i «Seierherrene» av Roy Jacobsen, og som denne salen er full av: Mennesker som har foreldre og besteforeldre som kom fra små kår, men som i dag har trygg jobb, god utdanning, rekkehus og en hytte de ikke får malt
210 fordi de er på ferie i Spania.

Det som nå kan skje, er at det blir færre som gjør denne type klassereise. Mens vi i tiårene etter krigen opplevde at sosial bakgrunn spilte en stadig mindre rolle for hva du selv kunne få til, så opplever vi nå at ulikhetene øker. Ikke bare litt, men
215 kraftig.

Det blir viktigere å ha rike foreldre eller gifte seg rikt enn å jobbe hardt og målbevisst. Det er denne skremmende utviklingen den franske økonomen Thomas Piketty har beskrevet i boka «Kapital i det 21. århundre».

220

Det er sterke krefter som trekker i retning av økt ulikhet. Derfor må vi hele tiden føre en aktiv politikk bare for å unngå at ulikhetene øker. Det er som å løpe på

225 en tredemølle. Du må løpe hele tiden for ikke å gå bakover. Om du stopper å løpe, da går det helt galt.

230 At forskjellene i Norge ikke økte, men ble redusert i vår regjeringsperiode, kom overhode ikke av seg selv. Det er et resultat av en massiv innsats for redusert ulikhet. Denne innsatsen må fortsette.

Da kan vi ikke ha en politikk som forsterker sosial ulikhet. Vi trenger en politikk som reduserer den. Da trenger vi sterke fagforeninger og nasjonal lønnsdannelse, ikke svekkede fagforeninger og et uorganisert arbeidsliv.

235 Da trenger vi et progressivt skattesystem hvor de som har mest betaler mest, ikke skattelett til de aller rikeste. Da trenger vi en skole som satser på kunnskap og som utjevner sosiale forskjeller, ikke privatisering av skolen og økt ulikhet.

240 Det er noe grunnleggende og hjerteskjærende galt i at barn som vokser opp i familier med lav inntekt og liten utdanning systematisk lykkes dårligere på skolen enn barn av foreldre med høy utdanning og inntekt. Intelligens bestemmes ikke av foreldrenes inntekt, derfor bør heller ikke skoleresultatene gjøre det.

245 Kjære venner.

Arbeiderpartiet ble dannet for å bekjempe sosial urett. Det forrige århundret brukte vi til denne kampen. Nå ser vi at nye sosiale og økonomiske forskjeller vokser fram. Da må vi være der igjen. Det ansvaret skal vi ta. Det er derfor vi er 250 sosialdemokrater.

Av Karin, moren min, lærte jeg at rettferdighet handler om likestilling mellom kvinner og menn.

255 Som sosialøkonom, næringsminister og finansminister lærte jeg hvor viktig det er for norsk økonomi at også kvinner er i arbeid. Derfor er det virkelig både med hjertet og med hodet at jeg er en ivrig tilhenger av en moderne familiepolitikk. Det har gitt kvinner mulighet til inntekt, til utdanning, til selvstendighet. Knappt noe annet har bidratt mer til utjevning av levekår.

260 I tillegg er en moderne familiepolitikk avgjørende for å bekjempe de forskjellene

som knytter seg til etnisitet. En grunnleggende årsak til at ulikheten øker i Europa, er at så mange land mislykkes med likestilling og integrering. Blant
265 innvandrere er det flere arbeidsløse, færre i jobb, og mange som faller ut av skolen. Mislykket integreringspolitikk er en effektiv fabrikk for økte forskjeller.

For å lykkes i integreringspolitikken må flere innvandrere i jobb, færre kvinner må være hjemme, flere må lære norsk og barna må få plass i barnehage, lære om
270 språk og samfunn, møte andre barn. Også da trenger vi en moderne familiepolitikk.

Vi har kjempet gjennom store reformer for likestilling og mangfold. Vi kjempet fram retten til selvbestemt abort. Vi laget en likestillingslov, innførte
275 pappapermen, makspris i barnehagene og full barnehagedekning. Dette er store likestillingsreformer. Store frihetsreformer. Ofte gjennomført mot høyrepartienes stemmer, men vi vant.

Og vi har vunnet så grundig at i dag er det nesten ingen som reiser spørsmål eller
280 har innvendinger mot de reformene som møtte motstand og sterk kritikk da de først ble lansert.

Jeg husker for eksempel at AUF i Oslo sammen med «Det norske forbundet av 1948» midt på 70-tallet arrangerte et møte på Rosenkrantz bokcafé. Temaet var
285 homofili. Karen Kristine Friele talte. Og vi synes vi var litt vågale.

Den gang var fortsatt homofili forbundet med skam og fordommer. Bare et par år tidligere, hadde det vært forbudt ved lov. Homofil praksis var straffbart. Knappt noen kjente en åpen homofil. I dag er det knapt noen som ikke gjør det.
290 Og det som er forbudt, er ikke å praktisere homofili. Det som er forbudt, er å diskriminere homofile.

Og Karen Kristine Friele er ikke lenger en sær lesbe fra Bergen. Hun er æresmedlem av Arbeiderpartiet.

295 Denne utviklingen er det først og fremst de homofile og lesbiske selv som har kjempet fram. Og jeg er glad for at mange av dem har valgt å bruke Arbeiderpartiet som et redskap og samarbeidspartner i denne kampen.

300 Det var våre regjeringer som fjernet forbudet mot homofili i 1972, som tillot

åpne homofile i Forsvaret. Det var under vår regjering vi fikk vedtatt partnerskapsloven i 1993. Og jeg er stolt av at jeg var statsminister i den regjeringen som sørget for at homofile får gifte seg med den de elsker.

305

Utviklingen av et mer mangfoldig og likestilt samfunn går ikke av seg selv. Vi ser stadig nye angrep på viktige rettigheter og verdier. Nå ser vi at pappapermen kuttes, at barnehageplassene blir færre og de blir dyrere, at kontantstøtten utvides og økes.

310

Dette er en umoderne familiepolitikk - en helt ny linje, som fører til mindre likestilling, mindre integrering og gjør det mindre lønnsomt å jobbe. Det er å ta Norge i feil retning. Og da er det vår oppgave å si i fra.

315 Denne våren var vi sammen med tusenvis av engasjerte kvinner og menn med å vinne en ny kamp -- om reservasjonsretten. Og vi skal fortsette å vinne. Nå handler det om to barnehageopptak i året, om mer gratis kjernetid, om et skattesystem som fremmer likestilling og arbeid. Enda en gang skal vi være pådriverne for en moderne likestillingspolitikk, for et friere, åpnere og mer rettferdig Norge.

320

Også derfor er vi sosialdemokrater.

325

Likestillingspolitikk handler om de små endringer som gradvis skaper den store forvandlingen, at mange små skritt hver for seg, etter hvert blir et større hele. Når det enkelte vedtak gjennomføres, er det ikke sikkert det skaper så stor oppmerksomhet.

330

Men samlet har det gitt et mer rettferdig og mer mangfoldig samfunn. Og først når vi ser tilbake i ettertid, ser vi storheten. Og jeg er ikke minst sosialdemokrat fordi jeg tror på denne pragmatiske måten å endre samfunnet på.

335

Fordi jeg tror på den sosialdemokratiske metode, enten det er i likestillingspolitikken eller på andre områder. Noen ganger er det bedre og mer varig å endre samfunnet langsomt enn å skape illusjonen om de enkle og raske løsninger.

Heldigvis er samfunnet mangfoldig og komplisert, derfor er også politikken mangfoldig og komplisert. Vi må finne balansen mellom ulike hensyn - utforme

de gode kompromissene. Det blir for lettvint å tro på de enkle, absolutte sannheter.

Som de som tror at bare markedet får slippe til, så vil alle problemer løse seg.

345 Som sosialdemokrater vet vi at markedet har mange utmerkede egenskaper. Det fremmer innovasjon. Det fremmer nyskaping. Konkurransen kan bidra til effektivitet.

Men markedet overlatt til seg selv har også fundamentale mangler. Den frie konkurranse og markedet har ingen evne til å skape sosial rettferdighet. Tvert om. I markedet er det iboende krefter som reproducerer og forsterker sosial ulikhet. Markedet er uegnet til å løse våre grunnleggende fellesoppgaver.

355 Det greier ikke på en sosialt forsvarlig måte å skaffe til veie noen av de viktigste godene et samfunn trenger, som utdanning, helse, trygd og pensjon. Det er våre felles goder. Markedet sørger ikke for dem. Og det frie markedet løser ikke miljøproblemene, det skaper dem.

Og for markedstilhengerne må det være enda verre å se at markedet ikke en gang klarer å håndtere markedet. Det lærte vi av finanskrisen. Vi ble fortalt at krisenes tid var over fordi aksjemeglere og børsmeglere hadde utviklet så avanserte redskaper for å håndtere risiko at det ikke ville bli nye krakk. Men grådighetens logikk bragte oss inn i den mest alvorlige finanskrise verden har opplevd siden 30-tallet.

365 Finansmarkedenes yppersteprester, som før hadde ropt om deregulering og frihet fra statenes inngrep, måtte be om store, statlige redningspakker. Igjen er det fellesskapet som må plukke opp regningen, og vanlige mennesker betaler i form av arbeidsløshet og kutt i velferd. Nå forstår alle at markedet ikke kan styre, det må styres. Også den jobben må fellesskapet gjøre.

Men akkurat som minst mulig stat er feil, er også mest mulig stat feil. Så akkurat som vi står opp mot markedets svakheter, må vi, som fellesskapets sterkeste forsvarere, også minne hverandre om at offentlig sektor ikke er noe mål i seg selv. Den er et virkemiddel.

375 Det sosialdemokratiske prosjektet våre fremste tillitsvalgte var med å bygge opp etter krigen ble bygget i nært samarbeid med frivillige og private. Våre

380 regjeringer la til rette for utbygging av private barnehager. Hele vår
fastlegereform bygger på privatpraktiserende allmennleger.

Vi har alltid hatt et stort innslag av frivillige og private i rusomsorg,
rehabilitering og andre velferdstjenester. Arbeiderpartiet er et pragmatisk parti.
385 Det skal vi være stolte av.

Thorbjørn Jagland minnet oss om at sosialdemokratiet alltid må være en
fornyende kraft. Han var en pådriver for permanent fornyelse. Og noen av de
største reformene vi har løftet fram har handlet om vår evne til å fornye
390 offentlig sektor.

Arbeiderpartiet ledet an i å fornye de store statlige selskapene: Jernverket,
Televerket, Postverket og Statoil. Det var mange som var imot post i butikk. Nå
ser alle at det er en forenkling av hverdagen. Og vi har stått i spissen for
395 fundamental modernisering og omorganisering av helsevesenet og Forsvaret.

Sammen med LO gjennomførte vi pensjonsreformen. Den er blant de største
reformer av offentlig sektor noensinne. Sammenlignet med pensjonsreformen
blir den varslede kommunereformen liten målt i kroner og øre.

400 Vi er på vårt beste når vi sammen med de ansattes organisasjoner klarer å
omstille, fornye og modernisere offentlig sektor. Og husk: Fornyelse er ikke noe
vi gjør én gang. Vi må gjøre det hele tiden.

405 Neste år kommer uførereformen. Det skal bli lettere å kombinere trygd og
arbeid, også for de uføre. Politi- og beredskapsetatene må omstilles. Den
omstillingen må bli like dyptgripende som den Forsvaret har vært gjennom. Vi
satte i gang et stort arbeid med digitaliseringen av offentlig sektor, men det er
fortsatt enorme uutnyttede muligheter. Heller ikke her er fornyelse noe vi gjør
410 en gang for alle

Pragmatisme handler også om ansvarlighet. Vi gikk i spissen for å etablere
handlingsregelen: En fornuftig regel for forsvarlig bruk av oljepenger uten å
ramme arbeidsplasser og rente, og sette økonomien over styr.

415 Det har ikke alltid vært like enkelt og like populært å holde igjen på
pengebruken. Det har vært massive krav om store økninger av de offentlige

420 utgiftene, om store kutt i skatter og avgifter og i tillegg om all verdens kreative og merkelige påfunn om nye budsjetteknikker.

Det har vært utenlandsbudsjett, utenombudsjett og budsjett utenfor budsjettet. Det er litt forskjellige merkelapper, men de har ett felles formål: Å bruke mer penger.

425 Og det finnes mange lure budsjetteknikker, men du lurer ikke virkeligheten. Bruker du mer penger, så bruker du mer penger uansett om det står på budsjettet eller ikke. Den eneste du lurer er deg selv.

430 Og om du først skal lure noen, er det lurt å lure noen andre enn deg selv. Det handler om å forholde seg til virkeligheten og de lange linjer og ikke bare la seg lede av det kortsiktig populære. La oss fortsette å være et pragmatisk parti.

435 Og om ikke jeg overbeviser dere, hent inspirasjon fra Einar Gerhardsen og Trygve Bratteli.

To av de fremste pragmatikerne. Som når Bratteli slo fast at: «Velferdsstaten er ikke et filosofisk system. Den er primært et praktisk system. Derfor bygger det også på et mangfold av ordninger.»

440 Se til Bernstein og Lassalle, sosialdemokratiets grunnleggere, som forkastet revolusjon og valgte reform. Eller lytt til Aristoteles. Han betalte kanskje ikke kontingent til noe sosialdemokratisk parti.

445 Men for nesten to og et halvt tusen år siden, snakket han om «den gylne middelvei», om viktigheten av å balansere hensyn.

Å være pragmatisk er ikke å være idéfattig. Det er å skritt for skritt forene visjon og virkelighet, å kunne gjøre drømmene om til realitet. Det er sosialdemokrati.

450 Det motsatte av pragmatisme er fundamentalisme. Sosialdemokratiet har alltid avvist fundamentalismen. Det har vi også gjort fordi den i sin ekstreme form er farlig.

455 Det leder til en totalitær tenking der målet helliggjør middelet. Det er alltid feil.

Fundamentalisme i sin mest nakne og brutale form opplevde vi den 22. juli 2011. Det ble jeg igjen minnet om da jeg for noen få uker siden feiret 1. mai på Svalbard. Der møtte jeg foreldrene og broren til Johannes, jeg møtte foreldrene til Simon og jeg møtte Viljar. Tre unge gutter som delte drømmer, delte engasjement. De reiste sammen til Utøya for snart 3 år siden.

Johannes var engasjert i lokalsamfunnet. Han hadde tro på at gjennom vilje og vedtak skaper man et bedre samfunn. Han var så ung, men likevel så voksen. På sin første sommerleir tok livet brått slutt. Han var på rett sted til feil tid. Johannes ble drept i skogen ved skolestua.

Simon møtte jeg på landsmøtet i Arbeiderpartiet i 2009. Han var opptatt av fiskeripolitikk.

Og med engasjement fortalte han meg om alle de mulighetene som ligger i oppdrett av hvitfisk i nord. Simon var gutten med det store smilet og varme hjertet. Med en uendelig tro på det gode i mennesket. Simon ble drept i skrenten nedenfor kjærlighetsstien.

Rett ved siden av Simon ble Viljar skutt. Da de første hjelpemannskapene kom, ble han markert som død. Men Tonje, sekretæren i AUF, hadde sett at han rørte seg. Så han ble likevel fraktet til sykehus. Etter fjorten dager i koma, våknet han. Viljar overlevde.

På Svalbard snakket jeg med Viljar. Han sa: «Dette var ikke bare et angrep på meg. Det var et angrep på det jeg står for, på AUF og Arbeiderpartiet.» Han har rett. Det var et angrep på unge jenter og gutter, et angrep på våre verdier, et angrep på noen av de fremste uttrykk for demokrati og folkevalgt styring: Regjeringsbygningen og ungdom på politisk sommerleir.

Historien om 22. juli er full av minner om ungdom som Simon og Johannes, full av historier som Viljars. Vi skal ta med oss både savnet og sorgen, men også gleden og livskraften.

De kalde, vakre dagene på Svalbard ga også håp og tro. Håp om at vi aldri skal la oss kue.

Aldri skal la oss nedkjempe. Selv om det er gått snart tre år, vil savnet og

tomrommet fortsatt fylle oss. Foreldre som savner, søsken som gråter, venner som lengter.

500 Vi kan ikke få dem tilbake. Men vi kan minnes. Vi kan huske. Vi skal hedre dem.

Kjære landsmøte.

505 Jeg er sosialdemokrat fordi jeg tror på rettferdighet. Fordi jeg mener vi som samfunn og nasjon gir hverandre frihet gjennom fellesskapet. Jeg er sosialdemokrat fordi jeg er imot fundamentalisme. Og jeg har, som dere, sett at våre sosialdemokratiske løsninger virker.

510 De har vist seg å være av de sterkeste, mest robuste, mest vedvarende samfunnsomformende krefter i vår tid. Jeg har tillit til sosialdemokratiet.

Men nå er det jeg som skal takke for tilliten dere har vist meg, ansvaret dere har gitt meg, troen dere har hatt på meg.

515 Arbeiderpartiet skal videre. Kjempe nye kamper. Tåle ny motgang. Vinne nye seire.

Takk for meg.

520

Kilde

www.arbeiderpartiet.no

Emner

Arbeiderpartiet, Avskjedstale

525

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/derfor-er-jeg-sosialdemokrat>

530